

діяльності [3].

Мета дослідження: розкрити особливості формування трудових навичок дітей молодшого дошкільного віку, визначити педагогічні умови керівництва трудовою діяльністю дошкільників.

Об'єкт дослідження: трудова діяльність дітей молодшого дошкільного віку. Предмет дослідження: педагогічні умови формування трудових навичок у дітей молодшого дошкільного віку.

Ми виходили з припущення, що трудова діяльність дітей успішно здійснюється під керівництвом дорослого, що забезпечує набуття стійких трудових навичок, умінь та забезпечує розвиток самостійності. Педагогічними умовами формування трудових навичок дітей молодшого дошкільного віку є: виховання позитивного ставлення дітей до праці; системний підхід до організації праці; впровадження різноманітних форм взаємодії дитини і дорослого під час трудової діяльності; використання ігрових методів та прийомів; співпраця дошкільного закладу та сім'ї.

Завдання дослідження:

1. Розкрити психолого-педагогічні особливості трудової діяльності дітей дошкільного віку.
2. Проаналізувати види, форми та зміст спільної трудової діяльності дітей і дорослих.
3. Розробити педагогічні принципи організації спільної трудової діяльності дошкільників з дорослими.
4. Експериментально перевірити педагогічні умови формування трудових навичок у дітей молодшого дошкільного віку.

Використано такі методи: аналіз календарних і перспективних планів вихователя; спостереження за працею дітей; бесіди з дітьми; анкетування батьків і вихователів; педагогічний експеримент; методи математично-статистичної обробки результатів експерименту.

Дослідження проводилося в три етапи.

На першому етапі вивчалася та аналізувалася педагогічна та психологічна література з теми дослідження. Було визначено й охарактеризовано сутність проблеми, об'єкт, предмет, гіпотезу, методи та завдання дослідження, здійснено розробку методики констатувального етапу. На другому етапі з'ясувався стан взаємодії дитини і дорослого у трудовій діяльності, здійснювався пошук методів і форм безпосередньої роботи з дітьми, розроблялася методика діагностики сформованості трудових навичок дітей молодшого дошкільного віку, яка перевірялась у ході формувального етапу. На третьому етапі проводилося повторне діагностування у контрольній та експериментальній групах, порівнювали результати і на їх основі проаналізували ефективність проведеної роботи, формували висновки, оформляли магістерську роботу.

Базою дослідження виступив дошкільний навчальний заклад №6 «Вербиченька» м. Золочів Львівської області. У дослідній роботі брало участь 42 дітей, 4 вихователів, 68 батьків.

У дослідженні виокремлено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування трудових навичок дітей молодшого дошкільного віку у процесі взаємодії з дорослим, охарактеризовано й експериментально досліджено особливості трудової діяльності дітей, виявлено рівні взаємодії дітей з дорослим під час трудової діяльності, розроблено педагогічні рекомендації, які сприятимуть ефективному формуванню трудових навичок дітей молодшого дошкільного віку. Розроблено методичні рекомендації для успішного формування трудових навичок у дітей молодшого дошкільного віку. Здобуті дані орієнтовані на практику в галузі дошкільного виховання і можуть бути використані педагогами та батьками для успішної організації трудового процесу.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) // Дошкільне виховання. – 2012. – №7. – С. 4–19.
2. Божович Л. И. Личность и её формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. – М.: Просвещение, 1968. – 464 с.
3. Буре Р. С. Воспитатель и дети / Р. С. Буре, Л. Ф. Островская. – М.: Просвещение, 1985. – 143 с.
4. Павленчик В. Моральне виховання дошкільників / В. Павленчик // Палітра педагога. – 1997. – № 2. – С. 3–6.
5. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: [підручник] / Т. І. Поніманська. – К.: Академвидав, 2013. – 464 с.

КЛЮЧОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ У ШКОЛАХ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Гриненко Д. В., аспірант

Локшина О. І., доктор педагогічних наук

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

Зростання рівня практичності іншомовних знань зумовило нагальну необхідність вивчення іноземних мов у всьому світі. Згідно з Л. Біанко (L. Bianco) така актуальність була зумовлена шістьма основними факторами, а саме інтелектуальним (підвищення рівня академічного розумового розвитку дітей), культурним (збагачення мистецтва як продукту праці представників різних народів), економічним (розширення можливостей для торгівлі та капіталовкладень), соціальним (удосконалення суспільних послуг), громадянським (уможливлення більш активної участі у житті суспільства) та правовим (упровадження стратегій для боротьби з хибними судженнями, а також підтримки толерантності та взаєморозуміння) [4, с. 11]. При цьому ключовим фактором впливу залишаються і глобалізаційні процеси, котрі стали причиною для визначення саме англійської мови як домінуючої на території країн, що вивчаються. Важливими виявилися й деякі суто європейські чинники, а саме необхідність забезпечення мобільності громадян у межах вищезазначених держав [6, с. 12]. З огляду на подібні зміни у житті суспільства у сфері освітніх послуг починає поставати нагальне питання удосконалення процесу іноземних мов з метою забезпечення його максимальної ефективності у середньому загальноосвітньому закладі. Не стало несподіванкою й те, що країни Європейського Союзу як одні з лідерів освітньої галузі виявилися чи не найпершими, хто звернувся до цього питання та вжив необхідних заходів, а їх досвід може стати яскравим прикладом для наслідування у тому числі і для України.

Так на сьогоднішній день основними завданнями європейської шкільної освіти на урядовому рівні є

подальша розробка та впровадження відповідних інструментів планування та оцінювання іншомовних знань учнів, координація роботи політиків у цій царині, створення необхідних навчальних курсів, тощо [6, с. 12].

Перш за все, змінами у освітній політиці європейських країн слід вважати прийняття відповідних офіційних документів, до яких належать «Удосконалення іншомовної освіти та лінгвістичної різноманітності: план дій на 2004-2006» (Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004-2006), котрий був виданий 2003 року Європейським Союзом, а також «Загальноєвропейські рекомендації з питань мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» (European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment), створені того ж року Радою Європи. Особливої уваги, на наш погляд, заслуговує перший з вищезазначених документів, оскільки саме він визначив необхідність вивчення іноземних мов у більш ранньому віці (починаючи з дитячого садочка), а також виявив недостатність знання лише рідної мови. Натомість, було вказано, що для успішного існування у мультикультурному та багатомовному суспільстві, необхідним є досконале знання одразу двох іноземних мов [5, с. 16-18]. Так у більшості країн Європейського Союзу, як мінімум, один навчальний рік охоплює програму для одночасного вивчення двох іноземних мов. Більш того, за даними, отриманими у 2009-2010 роках, у середньому 60,8% європейських школярів вивчали дві іноземні мови у середній школі, що на 14,1% більше, аніж у період з 2004 по 2005 рік. При цьому на другому місці за популярністю після англійської виявилися німецька та французька мови, а іспанська та італійська розділили лише третє місце. Російська ж мова посідає друге місце у Болгарії, Латвії та інших країнах Прибалтики з огляду на величезну кількість російськомовного населення на території вищезгаданих держав [3, с. 3]. Усі інші мови не є популярними, а тому кількість тих, хто працює над їх вивченням надзвичайно мала. З метою розв'язання цієї проблеми була створена та впроваджена в практику «Європейська Хартія регіональних мов» (European Charter for Regional and Minority Languages), де була чітко окреслена можливість доступності вивчення регіональних мов та мов національних меншин як дітьми різного віку, так і студентами університетів [4, с. 37].

При цьому європейські урядовці чітко усвідомлювали очевидність не лише введення подібних реформ у шкільну освіту, а й забезпечення такого навчального середовища, що зможе максимально збільшити рівень ефективності навчання у середньому загальноосвітньому закладі. З цією метою були розроблені деякі рекомендації щодо ведення навчального процесу вчителями. Так, по-перше, були вжиті деякі заходи щодо застосування як методу метапізнання, так і холистичного підходу до вивчення іноземної мови, що, на думку європейських педагогів, «уможливить наявність взаємозв'язку між навчанням рідної мови, іноземних мов, мови подання навчальних інструкцій до вправ та мовами спільнот іммігрантів; подібна політика допоможе дитині розвинути цілий спектр власних комунікативних навичок. Більш того, у поданому контексті підходи мультилінгвального пізнання можуть виявитися особливо цінними, оскільки саме вони заохочують учнів до отримання знань про спільні риси між мовами, а вони, у свою чергу, постають надзвичайно важливим базисом для розвитку рецептивного мультилінгвізму» [5, с. 25].

Крім того, європейськими урядовцями було визначено, що з метою забезпечення досконалих знань іноземної мови випускником школи слід зменшити вік учнів, котрі починають вивчати іноземну мову. На сьогоднішній день цей вік становить 6-9 років, при чому винятком залишається лише Бельгія, де у німецькомовних спільнотах діти починають вивчати *suýtvue* вже у 3-річному віці. Статистичні дані стверджують, що кількість школярів, котрі не вивчають іноземну мову у початковій школі скоротилася з 32,5 % до 21,8% у період з 2004 по 2010 рік. Проблематичною залишається лише кількість академічного часу, відведеного на вивчення вищезгаданого предмету [3, с. 2].

При цьому європейські урядовці зробили все можливе задля удосконалення вже створених навчальних програм з іноземних мов у школі. Так на початковому етапі вивчення, в основному, формуються усні навички, тобто вміння продукувати усні повідомлення та сприймати іноземну мову на слух. На наступних етапах вивчення обов'язковою є сформованість усіх чотирьох типів комунікативних навичок (аудіювання, говоріння, читання та письмо) [3, с. 5].

Ще одним важливим кроком для вдосконалення процесу навчання іноземних мов, котрий став частиною документу під назвою «Удосконалення іншомовної освіти та лінгвістичної різноманітності: план дій на 2004-2006», слід вважати введення інформаційно-комунікативних технологій у школі, оскільки застосування їх з педагогічною метою зможе зробити важливий внесок у сприяння співпраці дітей, котрі є представниками різних мовних спільнот [5, с. 25]. Крім того, застосування комп'ютерів під час навчального процесу значно спрощує формування як письмових навичок школяра, так і його усних комунікативних умінь, оскільки подібні технології допомагають негайно виконати редакторську роботу, тобто вказати та виправити можливі помилки учня у письмовому тексті, у той час як використання інтерактивних дошок оголошень, ICQ та навіть електронної пошти дає можливість школяру закріпити власні мовні навички [1, с. 2]. Інформаційно-комунікативні технології відіграють надзвичайно важливу роль й у забезпеченні наявності мотивації школяра. Так, наприклад, на уроці французької мови дітям може пропонуватися віртуальна екскурсія по Парижу, здійснення покупок у онлайн-каталозі, тощо. Така навчальна діяльність дає змогу не лише мотивувати дітей вивчати мову, а й забезпечити більш тісну співпрацю між ними, оскільки можливою є робота в парах чи невеликих групах [1, с. 4].

Важливим є й доробок європейських педагогів у сфері формування навичок читання. Так, перш за все, пропонується використовувати лише автентичні тексти, що мають бути підібраними згідно з рівнем знань дитини. У такому випадку особливо важливу роль відіграє професійність учителя, котрий визначає рівень складності тексту та завдань до нього. У той же час значною допомогою для вчителя слід вважати використання, так званих, «авторських систем», створених для того, аби презентувати такі тексти та надати вчителю більше часу та можливостей для забезпечення максимально ефективного навчального середовища у класі.

Крім того, важливий наголос європейськими педагогами робиться на самостійність навчання учнів як однієї з важливих складових ефективної іншомовної освіти. Готуючи школяра до навчання впродовж усього життя, важливим є його вміння навчатися автономно, тобто без постійного контролю сторонніх осіб. Ефективність такого навчання вже була доведена на практиці, оскільки ті школярі, котрі отримували більше можливостей саме для

самостійної роботи, демонстрували кращі результати у процесі роботи з навчальним ресурсом, новітніми технологіями, тощо, аніж ті, чиє навчання стовідсотково контролювалося вчителями.

Окрім активного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу шкільної іншомовної освіти, важливими стали й деякі інші інновації, а саме впровадження професійно-орієнтованого підходу та методу проєктів у навчання, необхідність виконання школярами деяких навчальних завдань, наприклад, курсових робіт на теми, що торкаються використання мови для специфічних потреб, удосконалення дистанційного навчання, забезпечення дітей можливістю навчатися деякий час за кордоном за допомогою програм мобільності. Важливий внесок у збільшення рівня ефективності іншомовної освіти зробило особливо інтенсивне навчання іноземних мов у 5-6 класі початкової школи [2, с. 4]

Таким чином, аналіз ключових тенденцій розвитку іншомовної освіти у середніх загальноосвітніх закладах країн Європейського Союзу продемонстрував, що основними змінами, котрих зазнала вищезгадана освітня галузь, слід вважати введення предмету «Іноземна мова» у програму початкової школи та навіть дитячого садочку, обов'язковість вивчення другої іноземної мови, а також удосконалення деяких аспектів навчання. Зокрема, особлива увага була приділена застосуванню інформаційно-комунікативних технологій у процес навчання та уможливленню автономності учня під час вивчення мови.

Список використаних джерел

1. Carter B.-A. Some Trends and Issues in Foreign Language Education / B.-A. Carter // St. Augustine, The University of West Indies, 2005. – 18 p.
2. Duff P. A. Foreign Language Policies, Research, and Educational Possibilities / P. A. Duff // APEC Education Symposium, 2008. – 25 p.
3. Key Data on Teaching Languages at School in Europe 2012. – European Commission, 2011. – 8 p.
4. McPake J. Valuing All Languages in Europe / J. McPake, T. Tinsley // Council of Europe, European Centre for Modern Languages, 2007. – 60 p.
5. Promoting Language learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004-2006. – European Commission, Directorate General for Education and Culture, 2003. – 86 p.
6. Vez J.-M. Multilingual Education in Europe: Policy Developments / J.-M. Vez // Porta Linguarum. - №12. – 2009. – P. 7-24

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ В УЧНІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Грицюк А. В., магістрант

**Янцур М. С., кандидат педагогічних наук, професор
Рівненський державний гуманітарний університет**

Проблема здібностей людини – одна з основних теоретичних проблем психології і найважливіша практична проблема. Оцінка здібностей учнів, завершує їх психологічне вивчення, а формування їх особистості своєю метою ставить формування творчих здібностей. На відміну від характеру і всіх інших якостей особистості – це якість, яка здійснюється лише відносно тієї чи іншої, але обов'язково визначеної діяльності. Здібності існують лише до певної діяльності, і тому доки не з'ясовано, якою діяльністю буде займатися людина, неможливо нічого сказати про її здібності до цієї діяльності.

Провівши аналіз наукової літератури було виявлено, що **креативні (творчі) здібності** – це такі особистісні якості, що дозволяють людині по-новому поглянути на відомі предмети, явища, побачити в них нові закономірності, зв'язки, поновому уявити бачене, придумати дещо нове, раніше не відоме [8, с.5-15].

Здібності забезпечують легкість і швидкість набуття знань і вмінь. Але не слід думати, що якщо є здібності, то знання і вміння можна легко набути. Здібності виступають і як передумова засвоєння знань і вмінь, і, частково, як результат. Здібності проявляються і розвиваються в процесі засвоєння знань і вмінь. Швидкість їх засвоєння – це своєрідний показник наявності у людини тих чи інших здібностей. Знання і вміння разом із здібностями забезпечують дійсну майстерність, високі досягнення в діяльності. Людина з гарними задатками здібностей, але яка не володіє знаннями і вміннями в якійсь галузі, не може досягти високих результатів. Знання і вміння можуть компенсувати здібності яких не вистачає або доповнити їх недостатній розвиток [9].

Компоненти творчих здібностей:

- продуктивна увага;
- образна пам'ять;
- мимовільна увага;
- наочно-образне мислення;
- креативність.

Продуктивна увага – це увага, яка реалізується у створенні нових (не існуючих раніше), оригінальних (таких що не мають аналогів), незвичних образів, ідей, символів, об'єктів тощо, відрізняється яскравістю, жвавістю та несподіванкою [7, с.17-24].

Образна пам'ять – запам'ятовування, збереження, відтворення образів предметів, що сприймалися, і явищ дійсності (зорова, слухова, дотикова, нюхова і смакова). За тривалістю закріплення і збереження матеріалу: Оперативна пам'ять обслуговує безпосередньо здійснювані людиною дії. Діяльність здійснюється по частинах, при цьому в пам'яті утримуються проміжні цілі і результати [2].

Мимовільна увага – це зосередження діяльності учня на об'єкті проектування внаслідок його особливостей як подрачника. Зазвичай вона привертається за умови сприйняття об'єкта проектування, що викликає сильний емоційний відгук, який супроводжується стійким інтересом. Особливості подразників, завдяки яким привертається мимовільна увага учня, вірізняються новизною, контрастом, інтенсивністю впливу в процесі сприйняття об'єкта проектування його просторовими змінами тощо [8].